

DEEL 1

Natuurwetten, lessen uit het veld en bouwstenen

Dit deel bevat het fundament, de oorspronkelijke ideeën, ruwe veldnotities en emotionele verkenningen die hebben geleid tot de concepten Herd Dynamic Profiling™ (Kudde Dynamiek Profilerings) en Sensory Soundness™ (zintuiglijke stabiliteit).

Het zijn de ongefilterde ideeën uit stille momenten van ontdekking, waar de vingerafdrukken van hun ontstaan nog op rusten.

We stappen dit werk binnen op de plek waar instinct en overdenking elkaar raken en ruwe observatie inzicht wordt. Deze stukken zijn meer dan bespiegelingen. Het zijn bakens op de ontwikkelingsreis en vormen de emotionele en intellectuele wortels van alles wat daarna volgde.

Laat dit begin een herinnering zijn. Als we de wereld van het paard willen verkennen, moeten we dat doen vanuit zijn wereldbeeld.

WEGWIJZER 1, HET EMOTIONELE BESTURINGSSYSTEEM

Wat het betekent om kuddewijsheid te hebben

In de kern van de psyche van een paard ligt de bedrading voor wederzijdse afhankelijkheid. Een onzichtbare draad, die de kudde verbindt via de sterke en kwetsbare kanten van de leden. Ironisch genoeg is het niet de individuele kracht die de ware lijm van de kudde vormt. Dat is de gemeenschappelijke kracht die schuilt in individuele kwetsbaarheid. Dat verbindt paarden met elkaar en met ons.

Een paard kan atleet, partner of zelfs leerling zijn, maar hij is in de eerste plaats een voelend wezen. Een dier met gevoel en niet alleen van beweging, dat zijn wereld opneemt via instinct, associatief geheugen en het moment zelf. Daar begint onze reis. Niet bij controle, niet bij prestatie, maar bij het onzichtbare mechanisme dat alles aanstuurt. Het besturingssysteem dat de machine laat draaien, wat ik 'kuddewijsheid' noem.

Dat is niet slechts een dichtelijke wending. Het is een kader. Een waarheid in elk paard, of het nu vrij op de vlakte leeft of is klaargestoomd voor olympische sport. Kuddewijsheid is de architectuur op de achtergrond, die bepaalt hoe een paard relaties aangaat, energie leest, prikkels interpreteert en besluit wat hij vervolgens doet. Voordat een paard reageert, verwerkt hij en voordat hij beweegt, interpreteert hij.

Wie paarden echt wil begrijpen, moet hier beginnen. Niet bij wat zij doen, maar bij hoe zij de wereld op gevoel ervaren.

Het onzichtbare gesprek

Er zit ruimte tussen een prikkel en het antwoord. De respons wordt vaak aangezien voor een reflex. Maar een paard reageert niet blind, er komt emotie bij kijken.

Wat wij instinct noemen, is vaak complexe emotionele interpretatie van het moment. Het paard leest de ruimte voordat hij reageert. En in die ruimte, tussen wat wordt gevoeld en wat wordt gedaan, ligt alles wat ertoe doet.

Het gesprek stopt nooit. Niet tussen paard en paard, tussen mens en paard of tussen paard en omgeving. Het is geen gesprek van bevelen, het is er een van voelen. Een stille, maar diepe taal die spreekt via adem, houding en intentie.

Om ons met een paard te kunnen verbinden, moeten we vloeiend worden in deze emotionele taal.

Sensory Soundness™, het levende besturingssysteem

Een paard kan lichamelijk gezond zijn en toch instorten onder druk. Hoe dat komt? Omdat emotionele gezondheid vooraf gaat aan lichamelijke expressie.

Dat is de kern van Sensory Soundness™, het vermogen van het paard om zintuiglijke input te interpreteren, zonder er emotioneel door overweldigd te raken. Het gaat er niet om het paard ongevoelig te maken voor de wereld, het gaat erom hem te leren die wereld te lezen.

Sensory Soundness™ is dynamisch. Het stijgt en daalt met de omgeving, de kuddestructuur, het emotionele leiderschap en zelfs met het weer. Een paard kan in de ene setting 'normaal' ogen en in een andere

mentaal totaal overlopen. Er is niets mis met hem. Het betekent dat de situatie van invloed is op de zintuiglijke verwerking.

We kunnen geen consistentie in reacties trainen, we kunnen alleen helderheid in waarneming cultiveren. En helderheid is de fundering van gezondheid.

Manier van interpreteren en mentaal tempo

Elk paard heeft een manier van interpreteren. Een balans tussen de hoeveelheid zintuiglijke data die binnenkomt en de emotionele capaciteit om die te verwerken. Wanneer dit evenwicht kantelt is het paard niet ongehoorzaam, maar overprikkeld.

Dat raakt direct aan wat ik het mentale tempo noem: de snelheid waarmee een paard zijn omgeving emotioneel interpreteert, in verhouding tot de snelheid die wij vragen in beweging. Het zintuiglijke systeem maakt psychologisch ruimte vrij, waarna het lichaam wordt aangestuurd, zoals een verdediger in voetbal een ruimte creëert waardoor een aanvaller naar voren kan.

Als we meer van een paard vragen dan zijn psyche aankan, lopen we het emotionele systeem voorbij. Het lichaam beweegt misschien wel, maar de geest blijft achter. Het resultaat is miscommunicatie, stressgedrag en een vertrouwensbreuk. Elk paard dat sneller gaat dan zijn vermogen om alles te beseffen, zal mentaal sneller vermoeid raken.

Bij sportpaarden is het samenvallen van snelheid van mentaal en fysiek tempo een teken van talent. Het gaat niet om atletisch vermogen, het gaat om hoe ze hun eigen zintuiglijke input hanteren op competitieve snelheid. Er is een verschil tussen een atletisch paard en een paard dat een atleet is.

Leiden via emotie

Het waardevolste geschenk dat we het 'kuddewijze' paard kunnen geven is niet controle, maar emotionele helderheid.

Begrip kun je niet op bevel creëren, maar je kunt wel het baken worden in hun emotionele landschap. Wanneer je intentie, aanwezigheid en energie op één lijn liggen, bied je een referentiepunt. Een gevoel van veiligheid in een bewegende wereld.

Het paard heeft het niet nodig dat jij de leiding neemt. Hij heeft het nodig dat je gedrag en je mindset in overeenstemming zijn, zodat hij zich veilig genoeg voelt om vrij te interpreteren.

Dit is wat het betekent om te leiden via het emotionele besturingssysteem: de vaste ster te worden aan hun bewegende hemel.

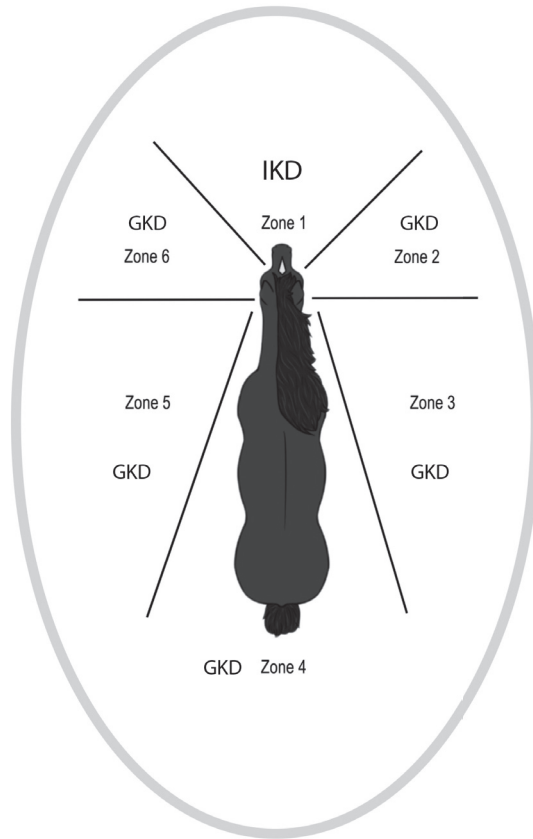
De zes zintuigzones

Een paard neemt zijn omgeving waar via zes zintuigzones. Elk verbonden met emotioneel bewustzijn, sociale nabijheid en overlevingslogica.

- **Zone één** ligt recht vooruit en is de primaire, rechtlijnige focus, aangedreven door de individuele kuddedynamiek.
- **Zones twee en drie** liggen bij de linker- en rechterschouder en zorgen voor zijherkenning, ruimtelijke gevoeligheid en zelfvertrouwen.
- **Zones vier en vijf** liggen links- en rechtsachter en nemen onbewust op, ze bewaken zowel de kudde- als de omgevingsenergie.
- **Zone zes** ligt recht achter het paard en is de 'geesten' zone, waar vertrouwen zicht vervangt en waar het op intuïtief geheugen aankomt.

De zones twee tot en met zes worden gereguleerd door de kuddedynamiek, de onbewuste radar die de wereld leest achter, naast en voorbij wat zichtbaar is.

Als de zones in harmonie zijn, leest het paard de wereld vloeiend. Klopt ergens iets niet, dan ervaart een paard chaos. En chaos, werkelijk of ingebeeld, activeert de overlevingsmechanismen van vechten of vluchten.

Zintuiglijke overbelasting en de prijs van disharmonie

Sensory Soundness™ draait niet om het afschermen van ervaringen, maar om het versterken van het vermogen die te interpreteren.

Wanneer zintuiglijke input de emotionele filtercapaciteit overstijgt, komt het paard in een overprikkelde toestand. Dat uit zich als schrikken, dichtklappen, verzet, zogenaamd slecht gedrag.

Wat er werkelijk gebeurt, is stressoverload, een crash van het zenuwstelsel, een overschreden bandbreedte.

Daarom mogen we kalmte nooit verwarren met begrip. In zichzelf gekeerd zijn is niet altijd helderheid. Op commando bewegen is niet altijd omdat ze ons hebben begrepen. De emotionele woordenschat van expressie wordt gemakkelijk verkeerd begrepen, want we zien vaak wat we willen zien.

Slotreflecties

Ik herinner me een jonge hengst, staand bij een hek, terwijl de wind over de weide joeg. Zijn kuddegenoten graasden rustig, maar hij was alert. Niet bang, wel aan het verwerken. Zijn oren, zijn ogen, zelfs zijn adem, alles was afgestemd. Hij las de omgeving als een onder spanning staande draad.

Hij was niet bevroren.

Hij dook niet in elkaar.

Hij berekende.

Op dat moment begreep ik, begreep ik echt, wat het betekent om kuddewijsheid te hebben. Er draait een systeem in het paard. Niet mechanisch, niet programmeerbaar, maar emotioneel.

En als je dat eenmaal gezien hebt, kun je het nooit meer níét zien.

Wat het veld ons leert

- **Interpretatie gaat vooraf aan reactie**, fysieke expressie is de emotionele uitlaat.
- **Sensory Soundness™ is dynamisch** en beweegt mee met omgeving, relaties en interne verwerking.

- **De manier van interpreteren doet ertoe**, paarden slaan niet zo-
maar op hol, ze raken overladen.
- **Het mentale tempo stuurt verbinding**, loop het hoofd van een
paard niet voorbij.
- **Helderheid is leiderschap**, emotionele afstemming bouwt interpre-
tatief vertrouwen.
- **Jij bent het herkenningpunt**, word een vast punt op hun
zintuigkaart.

Korte gids: Teken van zintuiglijke stabiliteit versus instabiliteit		
Kenmerk	zintuiglijke stabiliteit	instabiliteit
Aandacht	Zacht, gemakkelijk overscha- kelen van het ene punt van aandacht naar het andere	Starende blik, overmatige focus of voortdurend rondkijken zonder te ontspannen
Reactie op iets nieuws	Onderzoekend, past houding aan, hervat normale ritme	Overreactie, bevriest of vermijdt ter- wijl de spanning blijft
Ademhaling	Gelijkmatig, diep, gelijk aan lichaamsritme	Oppervlakkig, snel of niet gelijk aan beweging
Oorbewegingen	Onafhankelijk van elkaar, volgen verschillende prikkels	Strak vooruit gericht, volgen slechts één prikkel
Lichaamsbewe- ging	Beweging naar mentale toe- stand, vloeiende overgangen	Beweging loopt voor op, of juist achter op de emotionele alertheid
Sociale interactie	Maakt makkelijk contact met andere paarden	Vermijdt of hangt aan andere paar- den, onzeker gedrag in de kudde

Tip: Sensory Soundness™ draait niet om niet reageren. Het gaat om de wereld interpreteren zonder het emotionele ritme te verliezen. De zoektocht naar balans tussen alertheid en ontspanning, niet naar de afwezigheid van reactie.

WEGWIJZER 2, ONDERBOUWING VAN GEDACHTEN

De veldwerk-denkwijze

Lang voordat het een methode of model werd, begon mijn werk veel minder gepolijst, met momenten van verwondering. Geen bewijs, geen protocol, slechts een vraag in het zand gekrast: wat zie ik nu eigenlijk?

De Natuurwetten-dossiers, die door weer en wind getekende pagina's uit veldjournals en stoffige casussen, waren nooit bedoeld voor publieke ogen. Ze waren van mij. Krabbelnotities, flarden intuïtie. Aantekeningen recht uit de onderbuik, lang voordat ik taal had om ze te verklaren. Maar juist in hun ruwheid ligt een eerlijk verslag van hoe dit werk is gegroeid. Niet eerst uit theorie, maar in beginsel uit ervaringen.

Als Wegwijzer 1 ons iets over het basisbegrip van het paard leerde, schuift deze Wegwijzer het gordijn open over hoe ik het paard leerde begrijpen. Het is een kijkje achter de schermen, een wandeling in de wildernis van gedachten, voordat deze werden benoemd. Dit is geen instructie. Dit is onderzoek. Deel wetenschap, deel gevoel en vooral helemaal paard.

Zien wat niet gezien wordt

Op het moment dat je denkt te weten en te hebben gevonden waar je naar zoekt, loop je het risico te missen wat er werkelijk is. Dat noteerde ik in 2009 in een veldnotitie.

Echte observatie draait niet om gedrag benoemen. Het gaat erom de drang tot te vroeg definiëren te weerstaan. Het vraagt om afwachten, kijken, de waarheid achter het zichtbare te voelen.

In het begin van mijn werk begon ik kleine notities in de marges te zetten:

- Paard lijkt kalm, maar er zit spanning in de ribbenkast.
- Paard luistert met het lichaam, maar is er met zijn hoofd niet bij.
- Paard zoekt connectie, maar weet niet hoe hij dat duidelijk moet maken.

Dit waren geen trainingsschema's. Het waren emotionele voetafdrukken, sporen van iets diepers, dingen die het lichaam prijs gaf lang voordat handelen het bevestigde. Wat begon als op gevoel gebaseerde vermoedens, liet uiteindelijk consistente gedragspatronen zien. Niet wortelend in exterieur of in wijze van bewegen, maar in interpretatie, associatie, anticipatie en vertrouwen.

De Natuurwetten waren geen losse observaties meer, maar werden een kaart. Geen lijst met instructies, maar een lens om dieper mee te kijken. Om langer te wachten. Om te stoppen met doen alsof ik het al wist.

Filosofische fragmenten uit het veld

Zomaar wat wilde zinnen, geen boekenwijsheden, maar door paarden ingegeven ideeën.

- Instinct is slechts een beginpunt. Ware intelligentie is aangeleerde emotionele interpretatie.
- Een paard schrikt niet van wat hij ziet, hij schrikt van wat hij niet begrijpt van wat hij ziet.
- Er is een verschil tussen bereidwilligheid en het onvermogen om nee te zeggen.

- Vertrouwen is niet dat hij niet vlucht, het is de afwezigheid van de interne strijd om wel of niet te vluchten.
- De omgeving is geen achtergrond, maar speelt een actieve rol in het emotionele verhaal.

De wet van intentie

Achter elke gezonde mens-paardverbinding die ik zag, zat steeds één ding. En juist dat wordt vaak over het hoofd gezien. Dat ene is intentie.

Niet druk, niet een bevel, maar aanwezig zijn met een doel.

Het is een onuitgesproken uitnodiging die zegt: ik zie je, ik hoef begrip niet af te dwingen, ik ben hier totdat jij me wilt ontmoeten.

Die wet is de hartslag onder alles, kuddedynamiek, Sensory Soundness™, traumaherstel, sociale binding. Een paard kan door het geven van druk gehoorzamen. Hij reageert op intentie. Intentie bouwt verbinding, waar druk hooguit volgzaamheid oplevert.

En ik heb het telkens weer gezien: de meest oprechte doorbraken kwamen niet voort uit slimme oefeningen doen, ze kwamen wanneer ik ophield iets te vragen. Wanneer het paard merkte dat ik er simpelweg wás, luisterend, zonder agenda. Dat ik geen prestatie van ze vroeg, alleen aanwezigheid.

Dan breekt de muur, dan gaat de kwetsbaarheid open en daarmee komt de echte helderheid in gedrag. Relaties zijn slechts zo eerlijk als de kwetsbaarheden die hen binden.